

Lausunto

20.06.2024

Asia: VN/36736/2023

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta

Tarkemmat kysymykset/

Antaisivatko ehdotetut muutokset riittävät mahdollisuudet hoitaa hyvinvointialueiden rajat ylittäviä häiriötilanteita käytännössä? / Ger de föreslagna ändringarna tillräckliga möjligheter att i praktiken hantera störningssituationer som överskrider välfärdsområdenas gränser?

Kyllä/Ja [(nykyisessä hyvinvointialuerakenteessa)]

Tukisivatko ehdotuksen mukaiset yhteistyöaluetasoiset ja kansalliset järjestelyt hyvinvointialueiden valmiutta ja varautumista? / Stöder de föreslagna arrangemangen på samarbetsområdesnivå och nationell nivå välfärdsområdenas beredskap och förberedelser?

Kyllä/Ja

Olisivatko ehdotetut normaaliolojen häiriötilanteiden hoitamista koskevat toimintamallit toimivia myös poikkeusoloissa? / Är de föreslagna verksamhetsmodellerna för hantering av störningssituationer under normala förhållanden fungerande också under undantagsförhållanden?

-

Muut mahdolliset huomiot hallituksen esityksestä / Övriga eventuella kommentarer om regeringspropositionen

Sosiaali- ja terveydenhuollon valvontaviranomaisten tehtäviä on kuvattu taustamuistion kohdassa 2.2. (Nykyinen lainsäädäntö). Valvira pitää hyvänä sitä, että kohdassa on muun muassa mainittu Valviran ja aluehallintoviraston terveydensuojelulakiin perustuvat varautumistehtävät sekä muu terveydensuojelua, ympäristöterveydenhuoltoa ja eri toimijoiden vastuita koskeva sääntely. Lisäksi esityksessä on todettu aluehallintovirastosta annetussa laissa aluehallintovirastolle säädetyt varautumistehtävät ja valmistelussa oleva aluehallinnon uudistushanke (Valtion lupa- ja valvontavirasto). Valvira toteaa lisäksi, että varautumisen valvonnasta tulisi säätää selvästi.

Valvira kannattaa järjestämislakiin esitettäviä muutoksia säätää nykyistä tarkemmin varautumisesta sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyöalueella (50 a §). Valvira kannattaa ja pitää hyvin perusteltuna

myös sosiaali- ja terveydenhuollon varautumisen johtoryhmän perustamista (50 b §). Valvira toteaa kuitenkin, että ei ole juridisesti täysin selvää, voidaanko valtion viranomaisen ja itsehallinnollisten hyvinvointialueiden yhteinen toimielin perustaa esitetyllä tavalla.

Yliopistollista sairaalaa ylläpitävien hyvinvointialueiden ja HUS-yhtymän on tullut ylläpitää alueellaan valmiuskeskusta sekä ohjata sosiaali- ja terveydenhuollon valmiussuunnittelua valtakunnallisesti yhtenäisten periaatteiden mukaisesti jo vuodesta 2023 lähtien. Nyt järjestämislakiin esitettävät tarkennukset muun muassa yhteistyösopimuksessa varautumisesta sovittavista asioista, hyvinvointialueiden toimivaltaisista viranhaltijoista sekä sosiaali- ja terveydenhuollon varautumisen kansallista yhteistyötä ja yhteensovittamista varten perustettavasta sosiaali- ja terveydenhuollon varautumisen johtoryhmästä yhdenmukaistavat Valviran käsityksen mukaan menettelyitä hyvinvointialueilla sekä selkiyttävät jo voimassa olevaa sääntelyä muun muassa ohjaus- ja johtamisjärjestelmän osalta. Valvira toteaa kuitenkin, että yhteistyöalueiden oikeudellinen status eli se, että yhteistyöalueet eivät ole oikeushenkilöitä, tulisi tuoda esityksessä selvemmin esille. Asia vaikuttaa myös valvontaviranomaisten valvontatoimivaltaan.

Valvira pitää varautumisen johtoryhmälle 50 c §:ssä esitettäviä tehtäväkokonaisuuksia sinänsä perusteltuina. Epäselväksi kuitenkin jää esimerkiksi se, onko tehtävissä huomioitu riittävästi laboratoriovalmiutta ja johtoryhmän toimivaltuuksia määrätä myös klinisiä ja ympäristölaboratorioita. Esimerkiksi epidemiaselvityksissä tarvitaan näyttö taudinaiheuttajasta syy-seuraussuhteen varmistamiseksi.

Valvira esittää, että varautumisen johtoryhmän päätökset lähetettäisiin tiedoksi myös sosiaali- ja terveydenhuollon valvontaviranomaisille. Valvontalain 45 §:ssä valvontaviranomaisille säädetty tiedonsaantioikeus ei Valviran käsityksen mukaan estä valvontaviranomaista tarvittaessa pyytämästä ja saamasta myös varautumisen johtoryhmän päätöksiä käyttöönsä. Päätösten valvontaviranomaisille automaattinen jakelu toteuttaisi kuitenkin paremmin varautumisen valvonnan tarkoitusta ja toteutusta.

Valvira toteaa vielä lopuksi esityksessä tilannekuvasta sivulla 22 todettuun, jonka mukaa tietopohja ei millään luotettavalla tavalla anna mahdollisuutta ennakoida henkilöstö- ja koulutustarvetta. Valvira toteaa, että sen ylläpitämiin sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilörekistereihin ei ole voimassa olevan sääntelyn nojalla mahdollista merkitä ammattihenkilön työskentelyä koskevia tietoja. Valvira on todennut pitävänsä järkevänä, että ammattirekisterien sisältöä laajennettaisiin siten, että myös työskentelytiedot rekisteröitäisiin. Työssäolotietojen rekisteröiminen kertoisi myös sen, kuinka paljon Suomessa on tosiasiallisesti ammattihenkilöitä, jotka työskentelevät sosiaali- ja/tai terveydenhuollon tehtävissä. Tämä auttaisi muun muassa sen laskemisessa kuinka paljon ammattihenkilöitä tarvitaan tulevaisuudessa. Se, että työssäolotietoja ei tällä hetkellä rekisteröidä aiheuttaa haasteita muun muassa valmiuslaissa säädetyn työvelvollisuusrekisterin luomisessa, mikäli työvelvollisuusrekisteriä joissakin poikkeusoloissa tarvittaisiin.

Kärki Hanna
Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira